

УДК 378.001.57/330(477+433)

## **МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА**

Загородня А. А.

*Міжрегіональна академія управління персоналом,  
вул. Фрометівська, 2, м. Київ, Україна*

z\_alla@i.ua

У статті аналізуються моделі освітніх систем економічної галузі України та Республіки Польща. Подається аналіз понять «освітнє середовище», «модель». Акцентується увага на особливостях економіки як об'єкта моделювання. Розкриваються загальні вимоги до моделі майбутнього фахівця економічної галузі.

*Ключові слова: економічна галузь, модель, моделювання, освітні системи, Республіка Польща, Україна.*

## **МОДЕЛИРОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ И РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША**

Загородня А.А.

*Межрегиональная академия управления персоналом,  
ул. Фрометовская, 2, г. Киев, Украина*

z\_alla@i.ua

В статье анализируются модели образовательных систем экономической отрасли Украины и Республики Польша. Предоставляется анализ понятий «образовательная среда», «модель». Акцентируется внимание на особенностях экономики как объекта моделирования. Раскрываются общие требования к модели будущего специалиста экономической отрасли.

*Ключевые слова: моделирование, модель, образовательные системы, Республика Польша, Украина, экономическая отрасль.*

## **MODELING OF EDUCATIONAL SYSTEMS OF THE ECONOMIC SECTOR OF UKRAINE AND REPUBLIC OF POLAND**

Zagorodnya A. A.

*Interregional Academy of Personnel,  
Frometivska str., 2, Kyiv, Ukraine*

In the study the models of educational systems of economic branch of Ukraine and the Republic of Poland analyzed. The problem field of modeling of educational systems is determined. The analysis of the concepts «educational environment», «model» is presented. Attention is focused on the features of the economy as an object of modeling. The general requirements to the model of the future specialist of the economic field are disclosed. The tasks of the process of modeling educational systems are defined. The main features of the model of professional training offered by Polish researchers -«Universities for lifelong learning» analyzed. The features of functioning of the model of education during life in the context of the activity of the «Third Age University» in the territory of Ukraine are revealed. The main emphasis of the university's model of lifelong learning is focused on two opposites of learning: productive, based on the creation of educational products on the subject of instruction, as well as reproductive education, characterized by an analysis of the structure of learning situations from the point of view of their uncertainty and corresponding problem situations in the scheme of professional training of specialists in economic field. The construction of the model of educational activity aimed at forming readiness for learning and professional self-improvement during life is constructed, in accordance with the levels of the problematic situation of education with the purpose of creating its own educational and academic trajectory. The advantages of attracting a person to the educational project of learning during life are presented. The general and distinctive features of the content, stages and features of modeling the educational systems of the economic sector in Ukraine and the Republic of Poland are determined.

*Key words: economic sector, model, modeling, educational systems, Republic of Poland, Ukraine.*

**Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.**

У зв'язку з наявними протиріччями між вимогами сучасного ринку праці та існуючою системою професійної підготовки фахівців економічної галузі виникає об'єктивна потреба вдосконалення освітнього процесу, шляхом розширення діапазону діяльності вищих

навчальних закладів, обґрунтування розробки оптимальних рішень, що характеризує діяльність з моделювання освітніх систем економічної галузі. Проблема моделювання освітніх систем охоплює великий спектр невирішених питань, зокрема: «чи існує можливість «програвати» модель, розроблену для певних умов, у варіативних ситуаціях здійснення освітньої діяльності?»; які є можливості створення умов для моделювання конкретної педагогічної реальності?»; наскільки розроблена модель може показати обмеження та прогалини у власній структурі?»; чи виникає потреба у моделюванні, щоб досягнути нове?» тощо.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми і на які спирається автор.**

Проблему моделювання освітніх систем у своїх працях досліджували В. Вітлінський, Д. Гейл, В. Штофф, Е. Ямбург, М. Daszkiewicz, Е. Salata, S. Wrona та ін.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Формулювання цілей статті (постановка завдання).**

Мета статті полягає у визначенні спільних та відмінних характеристик моделей освітніх систем економічної галузі України та Польщі, виокремленні особливостей їх моделювання.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.**

Освітнє середовище як інноваційний простір фінансово-економічних відносин, а також утворення культурологічної діяльності, описує один і той же об'єкт різними мовами. Проблема реформ полягає в тому, що ці моделі часто дають несумісні, суперечливі результати: суть не в гармонізації моделей, або ж самого модельного підходу, – необхідна модель стратегії освітньої діяльності, яка включає в себе суперечливі локальні моделі, кожна з яких підкуповує уявною раціональністю.

Як зазначає Е. Ямбург, гармонізація педагогічних парадигм – це по суті створення загальної моделі оптимальної освіти [6]. Завдання реформ – знайти моделі, які допускають гранично широке відображення цих парадигм на практиці, однак будь-яке прагнення їх реалізації через систему поетапних заходів знову загрожує небезпекою вивести фахівця економічної галузі на «єдиний вірний шлях» з детермінованим графіком виконання.

До сфери освіти, на думку О. Уваркіної та О. Пучкова, належать різні за формою інституції, організації та компоненти навчальної діяльності. Вона є полем взаємодії навчання з іншими формами і видами життєдіяльності суб'єктів, що забезпечують функціонування освіти й усе те, що впливає та супроводжує її. Проте, призначення сучасної освіти полягає в тому, щоб закласти у людини глибокі загальнокультурні основи, розвинути її загальні здібності, здатність адаптуватися до динамічних умов особистого, соціального й професійного життя. Ця парадигма як пріоритетне завдання освіти (загальної, середньої та вищої) передбачає орієнтацію на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку. Освіту можна вважати спрямованою на інтереси особистості, якщо через неї можна вирішувати такі завдання: - гармонізувати стосунки людини з природою через засвоєння сучасної наукової картини світу; - стимулювати інтелектуальний розвиток і збагачення мислення, творчість через засвоєння сучасних методів і засобів наукового пізнання; - керуючись тим, що людина живе в суспільстві, домогтися її успішної соціалізації через занурення в наявну культуру, зокрема й техногенну, у комп'ютеризоване середовище; - враховуючи, що сучасна людина живе в умовах насиченого активного інформаційного середовища, навчити її жити в його потоці, створити умови для безперервної освіти; - зважаючи на інтегративні тенденції розвитку науки й техніки та потребу в новому рівні наукової грамотності, створити умови для здобуття широкої базової освіти, яка дасть змогу доволі швидко переходити до суміжних галузей професійної діяльності [4, с.108].

В. Штофф під поняттям «модель» розуміє уявну або матеріально реалізовану систему, що відображає об'єкт дослідження [5, с. 52].

Варто зазначити, що реалізація моделей підпорядкована різноманітним динамічному процесу, задається з точністю до постійних і довільних функцій. Кожен споживач цього модельного продукту, користуючись математичною мовою, вимальовує ту єдину «криву», яка відповідає «початковим» і «крайнім» умовам. Модель видає результат з точністю до довільних характеристик, що відображають її універсальність.

Як зазначає польська дослідниця Е. Salata, доцільно виокремити суттєві характеристики у процесі створення моделі існуючої системи освіти, при чому різноманітні варіанти її параметрів не впливають на характеристику її неперервності, проаналізованих властивостей та специфічних ознак [11].

Серед вітчизняних дослідників доцільно звернути увагу на вимоги, які висуває до моделі майбутнього фахівця Н. Мачинська: розуміння сутності та суспільної значущості своєї спеціальності; дотримання етичних і правових норм суспільства; наявність аксіологічних прагнень (ідеалів), цінностей, пріоритетів, мотивацій та ін.; володіння законами міжособистісного спілкування та вміння використовувати їх на практиці; здатність приймати рішення і нести за них відповідальність; наявність суто гуманних мотивів - почуття справедливості, співчуття, готовності допомогти, любові до родини; патріотизм, дотримання законів валеології, вміння створити сприятливий клімат у колективі тощо [2, с. 241-242].

Ми погоджуємося з позицією Д. Гейла, що доцільно звернути увагу на такі дві особливості економіки як об'єкта моделювання: в економіці неможливо використовувати моделі подібності, котрі широко застосовуються в техніці; в економіці можливості локальних економічних експериментів гранично обмежені, оскільки всі її складові тісно взаємопов'язані, а отже, «чистий» експеримент є практично неможливим [1].

Саме тому найбільш доцільним є використання не тільки власного, але й досвіду інших країн, а також варто опиратися на безпосередні експерименти зі всією економікою та на математичне моделювання.

Заслуговує на увагу модель професійної підготовки, яку пропонують польські дослідники - «Університети для безперервного навчання». Основні ознаки такої моделі - формування інтересу до подальшої освіти окремих осіб (освіта дорослих - цільові групові проекти); розвиток мотивів прийняття рішень у певній галузі, що дозволяє визначати переваги і долати професійні та особистісні бар'єри; удосконалення навичок, розширення знань і виокремлення переваг для існуючих освітніх форм [8].

В Україні в контексті створення моделі освіти впродовж життя, залучення до освітніх проектів людей старшого віку, активно впроваджуються Університети Третього Віку. Основними їхніми завданнями є організація та проведення безкоштовного навчання та освітніх заходів для людей похилого віку. Надання такої освітньої послуги має забезпечити: створення умов та сприяння всебічному розвитку людей похилого віку; реінтеграцію людей похилого віку в активне життя суспільства; надання допомоги людям похилого віку в адаптації до сучасних умов життя шляхом оволодіння новими знаннями, зокрема щодо процесу старіння та його особливостей; сучасних методів збереження здоров'я; набуття навичок самодопомоги; формування принципів здорового способу життя; основ законодавства стосовно людей похилого віку та його застосування на практиці; формування та розвитку навичок використання новітніх технологій, насамперед інформаційних та комунікаційних; потенціалу та можливостей волонтерської роботи; підвищення якості життя людей похилого віку, завдяки забезпеченню доступу до сучасних технологій та адаптації до технологічних перетворень; формування практичних умінь і навичок; можливість для розширення кола спілкування та обміну досвідом [3; 10]. Основний акцент моделі університету безперервного навчання зосереджено на двох протилежностях – продуктивному-репродуктивному навчанні. Продуктивне навчання базується на створенні навчальних освітніх продуктів з предмету навчання, таких, як: новий алгоритм, твори мистецтва, новий спосіб вирішення проблем, виконання дій і багато іншого. Разом з тим, існує можливість розробляти та здійснювати і репродуктивні дослідження, зокрема: аналіз

структури навчальних ситуацій з точки зору їх невизначеності та відповідних проблемних ситуацій у схемі професійної підготовки фахівців економічної галузі. Заслугує на увагу побудова освітньої діяльності моделі, спрямованої на формування готовності до навчання та професійного самовдосконалення впродовж життя, відповідно до рівнів. Студенти (слухачі) забезпечуються можливостями, що відповідають рівню проблемної ситуації навчання з метою створення власної освітньої та академічної траєкторії: на першому рівні студенти працюють відповідно до алгоритму вирішення ситуації навчання, що визначається суб'єктом навчання; на другому рівні суб'єкти процесу навчання мають можливості вибору або створення методів і засобів виконання операцій, що також визначається суб'єктом алгоритмів навчання; третій рівень характеризується тим, що суб'єкти навчання здатні знайти або створити шляхи для виконання дій, шукати або створювати алгоритми виконання дій, способів використання коштів виконавцем з цих алгоритмів і, таким чином, суб'єкти навчання беруть участь в смислових діях, що передбачає пошук дій для вирішення ситуації навчання; четвертий рівень забезпечує незалежне визначення часткових цілей проблемної ситуації, алгоритмічних приписів дії власних рішень, методів і алгоритмів для виконання дій, засобів і операцій для їх використання у виконавській діяльності суб'єктами навчання; на п'ятому рівні суб'єкт навчання самостійно визначає проблему, і для її подолання самостійно повинен сформулювати відповідну навчальну задачу і всю ієрархічну систему для її розв'язання [9].

Варто зазначити, що чим вищий рівень проблемної ситуації навчання, тим більше незалежно один від одного суб'єкт навчання створює свою власну освітню та навчальну траєкторію.

На основі проведеного порівняльного аналізу ми зазначаємо, що сучасні умови підготовки майбутніх фахівців економічної галузі вимагають спеціальної методології моделювання соціально-педагогічних систем, оскільки сформовані підходи до побудови різних типів моделей орієнтовані, переважно, на констатування подій та явищ, а не на виявлення причинно-наслідкових відносин. Вважаємо, що основою створення такої методології може слугувати розробка різноманітних стратегій дослідження соціально-педагогічних систем, які синтезують різні методи, що походять від соціології, педагогіки, математики, інформатики та інших галузей науки.

Аналіз різних підходів до опису змісту, етапів та особливостей моделювання професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі дає змогу зробити висновок, що:

1. Моделювання нерозривно пов'язане з процесами абстрагування та ідеалізації, за допомогою яких відбувається виділення окремих сторін модельованих об'єктів. У цьому контексті специфіка процедури моделювання полягає в тому, що аналіз, абстрагування та ідеалізація відбувається різними способами (за допомогою операцій з реальними об'єктами, що сприймаються на чуттєвому рівні, або ж за допомогою наочних образів, отриманих при безпосередньому спостереженні за об'єктами та практичної дії з ними).
2. Моделювання використовується як засіб відтворення складного об'єкта або структури у вигляді єдиного цілого, що, наприклад, може реалізуватися у формі створення візуальної картини, об'єкта, його схеми або шляхом побудови знакової системи. Саме така особливість моделювання дозволяє уявити і зробити доступними для огляду зв'язки та відносини, що характеризують об'єкт як єдине цілісне утворення.
3. Моделювання тісно пов'язане з науковим пошуком та експериментом. Так званий модельний експеримент замінює (заміщає) справжній об'єкт вивчення. Суть модельного експерименту полягає в тому, що у процесі пізнання включається проміжна ланка-модель, яка виступає і як засіб, і як предмет експериментального дослідження. Саме тому можливості експериментального дослідження значно розширюються.
4. Моделювання є важливим елементом при обґрунтуванні та перевірці гіпотези, оскільки у структурі моделей можна побачити процеси і взаємозв'язки, що визнаються, згідно з припущенням, в основі тієї або іншої групи явищ, які фіксуються. Навіть якщо сформульована гіпотеза не дозволяє безпосередньо виявити закономірності, які цікавлять

дослідника, проведений теоретичний аналіз та практичні дослідження досить часто допомагають знайти нові шляхи розвитку теорії і розробити більш досконалі моделі.

5. У моделі відтворюються властивості, зв'язки, тенденції досліджуваних систем і процесів, що дозволяє оцінити їх стан, зробити прогноз, прийняти обґрунтоване рішення. Форми моделювання різноманітні, залежать від видів структурованих моделей та сфери їх застосування.

### **Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у заданому напрямі.**

Отже, у межах еволюційної теорії економічних змін здійснюються різні кроки до розбудови адекватних освітніх моделей, які, використовуючи сучасний математичний апарат та комп'ютерні технології, можуть стати суттєвим доробком у розвитку економічної науки саме в контексті підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в умовах вищого навчального закладу.

### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Гейл Д. Теория линейных экономических моделей: Пер. с англ. Москва: Прогресс, 1963. 234 с.
2. Мачинська Н. Модель педагогічної світи магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю в контексті акмеологічного підходу. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету: серія: Педагогіка*. 2014. № 1 (12). С. 53-58.
3. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя / 18 грудня 2006 року // Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС). URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994\\_975](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975)
4. Уваркіна О., Пучков О. Освіта в комунікативному просторі. Вища освіта України, том І. Темат. вип. «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». Київ-Кіровоград, 2014. С.107-111.
5. Штофф В. Моделирование и философия. Москва:-Ленинград: Наука, 1966. 302 с.
6. Ямбург Е. Гармонизация педагогических парадигм – стратегия развития образования. URL: <http://www.mgppu.ru/ru/practice/conf/doc.php?d=159>
7. Commission of the European Communities. Brussels, 21.11.2001. COM (2001) 678 final. Communication from the Commission «Making a European Area of Life long Learning a Reality». URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ>
8. Daszkiewicz M., Wrona S. Kształcenie ustawiczne – szansa czy konieczność (implikacje marketingowe dla uczelni ekonomicznych). *Marketing i Rynek*. 2014. № 8. С. 223-228. DOI: 10.18276/pzfm.2015.41/1-21
9. Kushnir V. Innovative Education as a Means of Formation of Teachers. Scientific notes. Iss. 102. Ser.: Teaching science. Kirovograd: V.Vynnychenko KSPU, 2012. P. 63-69.
10. Organizacja system edukacji w Polsce 2009/2010. Komisja Europejska: Eurybase, 2010. 340 s. (Polskie prawo).
11. Salata E. Praktyczne kształcenie nauczycieli edukacji techniczno. Kształcenie zawodowe w kontekście europejski cram kwalifikacji: Monografia. 2008. pp. 208-214.

### **REFERENCE**

1. Geil D. Teoriya lineinykh ekonomicheskikh modelei: Per. s angl. Moskva: Progress, 1963. 234 p.
2. Machynska N. Model pedahohichnoi osvity mahistrantiv vyshchych navchalnykh zakladiv nepedahohichnoho profiliu v konteksti akmeolohichnoho pidkходу. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu: seriia: Pedahohika*. 2014. № 1 (12). P. 53-58.

3. Pro osnovni kompetentsii dlia navchannia protiahom usoho zhyttia / 18 hrudnia 2006 roku // Rekomendatsiia 2006/962/ IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady (IeS).URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994\\_975](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975)
4. Uvarkina O., Puchkov O. Osvita v komunikatyvnomu prostori. Vyshcha osvita Ukrainy, tom I. Temat.Vyp.«Pedagogika vyshchoi shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii». Kyiv-Kirovohrad, 2014. P.107-111.
5. Shtoff V. Modelirovanie i filosofiya. Moskva:-Leningrad: Nauka, 1966.302 p.
6. Yamburg E. Garmonizatsiya pedagogicheskikh paradigm – strategiia razvitiia obrazovaniia. URL: <http://www.mgppu.ru/ru/practice/conf/doc.php?d=159>
7. Commission of the European Communities. Brussels, 21.11.2001.COM (2001) 678 final. Communication from the Commission «Making a European Area of Lifelong Learning a Reality». URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ>
8. Daszkiewicz M., Wrona S. Kształcenie ustawiczne – szansa czy konieczność (implikacje marketingowe dla uczelni ekonomicznych). Marketing i Rynek.2014. № 8. С. 223-228. DOI: 10.18276/pzfm.2015.41/1-21
9. Kushnir V. Innovative Education as a Means of Formation of Teachers. Scientific notes. Iss. 102. Ser.: Teaching science. Kirovograd: V.Vynnychenko KSPU, 2012. P. 63-69.
10. Organizacja system edukacji w Polsce 2009/2010. Komisja Europejska: Eurybase, 2010. 340 s. (Polskie prawo).
11. Salata E. Praktyczne kształcenie nauczycieli edukacji techniczno. Kształcenie zawodowe w kontekście europejski cram kwalifikacji: Monografia. 2008. pp. 208-214.

УДК: 364.4 – 055.5/.7 : 347.639

## **ПРОФІЛАКТИКА СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА ЯК АКТУАЛЬНА ПОТРЕБА СЬОГОДЕННЯ**

Лещенко О. Г.

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна*

leon22a@ukr.net

Автор статті розглядає явище соціального сирітства, шляхи його профілактики, наслідки виховання дітей в інтернатних закладах. Було зроблено такі акценти: на визначенні поняття «альтернативний догляд», на аналізі міжнародних нормативно-правових документів як передумов подолання соціального сирітства, на закордонному досвіді щодо заходів з вирішення проблеми соціального сирітства. У статті було розкрито сутність та напрями первинної та вторинної профілактики соціального сирітства.

*Ключові слова: профілактика, сім'я у складних життєвих обставинах, соціальне сирітство, гейткіпінг.*

## **ПРОФИЛАКТИКА СОЦИАЛЬНОГО СИРОТСТВА КАК АКТУАЛЬНАЯ ПОТРЕБНОСТЬ СЕГОДНЯШНЕГО ДНЯ**

Лещенко Е. Г.

*Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина*

leon22a@ukr.net

Автор статьи рассматривает явление социального сиротства, пути его профилактики, последствия воспитания детей в интернатных учреждениях. В статье акцентируется внимание на определении понятия «альтернативный уход», на анализе международных нормативно-правовых документов как предпосылок для преодоления социального сиротства, на зарубежном опыте решения проблемы социального сиротства. В статье раскрыты сущность и направления первичной и вторичной профилактики социального сиротства.

*Ключевые слова: профилактика, семья в сложных жизненных обстоятельствах, социальное сиротство, гейткіпінг.*